

A les formes occitanes. *Bodoysso* apareix rimant amb *bo* *BONUS* en un trobador poc conegut, de l'època clàssica, que tençona amb Ramon Gaucelm de Beziers (PSW 1, 152): «pus tant vos platz la faissó del mojol, / Ramon Gaucelm, veus un deport trop bo: / vós rodolàs et yeu iray pel sòl / e a l'ussol faray-ne *bodoysso*». Sembla que vulgui dir 'cagalló'. Ara bé el mot segueix viu fins ara segons el TdF: «*boudissoun, boudouissoun, -issou* lgd., *boudouissou, -ouchou* toul., *boudouchoun* gc., *bouchon* en Lgd.; petit excrément; babouin, polisson, courtaud» amb cita de Sauvages (Gard) i de Goudoull (Tolosa). Roergat *modoysoü* «petit écheveau de fil à coudre» (Vayssier s. v. *escogno*). Hi ha també, com a les Balears, encreuament amb *bony*, prov. *boudouigno* «bigne, bosse», *boudougnà* «faire des bosses, tuméfier», que el TdF documenta en autors rodanesos com Roumanille, Sabòli i Felix Gras; i possiblement, una forma primitiva, comparable al balear *budoix*, en *boudòs, boudoüs* «un gros paquet», «bouchon, bondon», *tout a-n-un boudòs* «tout chiffonné», *dounà lou boudoüs* «lâcher la bonde» a Nîmes.

Tot plegat em semblen formes amplificades en iod, o sigui en -USCIO(N) d'un mot pre-romà, ja conegut, que va donar oc. ant. *bodosca* «marc de cire», oc. ant. *bedosca*, oc. mod. *boudousco* «cire d'un gaufre dont on a exprimé le miel, marc qui reste dans la presse lorsque la cire des gâteaux à miel en a coulé par affet de la compression; éclaboussure de lie; gadoue, excrément»; «fleur du vin; écaille qui se détache du fer sous le marteau; pellicule qui reste adhérente sur une châtaigne sèche». El mot se'ns fa trobadís en el Var, als Alps provençals (*bladusco*), en el llenguatge mistralenc,⁴ el Baix Llenguadoc, el Roergue, i fins Vinzelles d'Alvèrnia i el Baix Llemosí, però ja no apareix en gascò ni francoprovençal ni en cap dels parlars pròpiament francesos. *Bodosca, bed-* i *bodoscat* serien ja medievals segons PDPF si bé no estan documentats en Rayn. ni en el PSW, però en degué trobar testimonis l'autor de l'article de la *Rom.* xxxiv, 299 (que M-Lübke, REW, 1242, atribueix a Ant. Thomas, i Wartburg, FEW 1, 471, suposo més correctament, a A. Dauzat).

En tot cas ho està entre els documents rossellonesos publicats per Alart, per un de 1296, on es veu que es tracta de residus de la cera verge: «no gaus fer les dites candelas de cera veyla ni de cera *bedoscha*; e que la dita cera sia ayal d'ins com de fora» (ja recollit *DAG.*); com en tants mots d'aquesta família, hi ha una forma amb metàtesi ja en català antic: «que ninguna persona qui --- fassa obrar cera en la dita ciutat, no gos obrar *bodesch* fins que sic vist per los cònsols» en un ban de l'Arxiu de Barc., de 1372-8 (*AlcM*). Donada la fonètica històrica sembla que Dauzat, seguit per M-Lübke i Wartburg, tenia raó en postular una base pre-romana *BOTUSCA o cosa semblant: en tot cas el mot havia de tenir una -*t*- etimològica, car si hagués estat -*d*-, la dental s'hauria perdut en català i s'hauria canviat en -*x*- en els parlars occitans. Molt menys segur és, en canvi, que la vocal pretònica

fos o, car no hi ha raó precisa per creure que el vocalisme de *bodosca* sigui més fidel que el de les altres variants; en lloc de dissimilació en *bedosca* igual pogué haver-hi assimilació en *bodosca*, i metàtesi en les formes com *bodesc*. I això ens podria conduir cap a una pista etimològica.

Car és pendre una posició massa fàcil donar aquest *BOTUSCA com a cèltic o «gaulois», com sigui que, segons l'observació que ja va fer Walther v. Wartburg, les llengües cèltiques no presenten red de semblant. Amb una base *BETUSCA en canvi, entrem en terreny més conegut. La massa de cera tova, el cagalló, la terra fangosa dels budoixos i mudaixons era susceptible de comparació amb la substància bituminosa o resinosa dels arbres alpins, i concretament del *bedoll*. Ara bé el nom d'aquest, i el del betum que se n'extreia, es formà, en cèltic i llengües indoeuropees parentes, amb sufixos multiformes però sempre amb arrel *BETU-*, i formes semblants, (provinents de *G^WETU-*): d'ací els celto-llatins *BETU-LLA, BITU-MEN, BETWJA* (*beç*), *BETÛLE* (cast. *abedul*), scr. *jātu* 'laca, goma', ags. *cwidu* «mastix», escand. ant. *kváda* 'resina', noruec *kóda* 'calostre', substàncies diverses però totes de consistència semblant; fins i tot hi ha el tipus *g^{wiu}-* de l'armeni, l'eslau i l'irlandès, on manca la -*t*- però no la -*u*- (Pok. IEW, 482, 480).⁵ I si intervingueren tants sufixos diversos aplicant-se a una arrel comuna *G^WETU-* > *BETU-*, també és indoeuropeu, i no estrany al cèltic i llengües veïnes, el sufix -*sko-*, -*ska*. *BETUSKĀ, doncs, com a nom d'una cera pastosa, tindria una explicació cèltica o indoeuropea, més que no pas *BOTUSKA.

Doncs d'aquest *BETUSKA, amb nova amplificació, es formaria **BETUSKĪÓN-*, o **BETUSKĪO-*, d'on sortirien *bodoisson*, i *bodoix, pidoix, budreix*, etc., amb assimilacions tan regulars en cat.-oc. com la de *fenolb* en *fonoll, ferroll* en *forroll*, o metàtesi com la de *ferrollat* (*VERUCULUM* + *-ATUM*) en *forrellat*.

És, doncs, ben possible que ací tinguem una arrel cèltica, però l'única cosa que té versemblança molt gran és que sigui indoeuropea. Justament la terminació -*usko-*, -*uska-*, com és ben sabut, passa per més pròpia del lígur que no pas del cèltic, almenys en toponímia. I reconeguem que un mot propi de Provença, els Alps Marítims, i fins l'Alvèrnia i el Llenguadoc, i d'altra banda del domini català, incloent-hi en primer lloc les Balears i l'Empordà, té geogràficament més aparences de ser lígur que no pas cèltic. Hi ha inscripcions indoeuropees, encara que rares, a Eivissa i Balears, però ben cert no cèltiques, car els celtas a penes navegaren mai abans de l'E. Mitjana. I Catalunya és terra molt menys cèltica que Castella-Portugal i el Nord de França, d'on aquesta família està ben absent. S'ha cregut, i no pas sense raó, que el sorotàptic fos la llengua dels qui indoeuropeitzaren els lígurs. En un mot: entre sorotàptic, lígur o cèltic és ben difícil de triar en un cas així.

¹ Només el recull el diccionari Salvat *budreix* «paquet, bolic» com a mallorquí (no sé d'on el tren).—

² De *bidoixot*, per metàtesi, Ciutadella *budixot* 'apilotament, aglomeració' (Moll, *AlcM*).—³ És